

Abstract

This article meta-analyzes the relationship between ethnic identity and national affiliation in domestic and foreign research over a 10-year period (2010-2019 in foreign research and 1398-1389 in domestic research). The most important purpose of the meta-analysis for the present study was to gain a general understanding of the results of research on the relationship between ethnic identity and national attachment by reviewing the results of previous research. The results showed the average effect size in the relationship between ethnic identity and national affiliation in research conducted so that the average effect size in the relationship between ethnic identity and national attachment was $d = 0.33$ and $r = 0.31$, which indicates The average effect of ethnic identity on national attachment in research was about 30%.

key words: Ethnic identity, national attachment, meta-analysis

ماهنامه علمی (مقاله علمی-پژوهشی) جامعه‌شناسی سیاسی ایران،

سال پنجم، شماره ۵۵، دی ۱۴۰۱، صص ۲۲۹۴-۲۳۰۹

<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.314715.2624>

فرا تحلیل رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی

لیلی لجمیری^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

فاطمه احمد بیگی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۵

زهرا صباغیان^۳

چکیده

در این مقاله به فرا تحلیل رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی در تحقیقات داخلی و خارجی در یک بازه‌ی ۱۰ ساله (۲۰۱۰-۲۰۱۹) در تحقیقات خارجی و ۱۳۹۸-۱۳۸۹ در تحقیقات داخلی) پرداخته شده است. مهمترین هدف انجام فرا تحلیل برای تحقیق حاضر، دستیابی به فهمی کلی از نتایج تحقیقات انجام شده درباره رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی از طریق بررسی نتایج تحقیقات پیشین بود. نتایج تحقیق، میانگین اندازه اثر در رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی در تحقیقات انجام شده را نشان داد به طوریکه میانگین اندازه اثر در رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی $d=0/333$ و $r=0/31$ به دست آمد که نشانگر میانگین تاثیر هویت قومی بر دلبستگی ملی در تحقیقات در حدود ۳۰ درصد بود. کلمات کلیدی: هویت قومی، دلبستگی ملی، فرا تحلیل.

دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران^۱

استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران^۲

استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران^۳

موضوع هویت در طول تاریخ همواره در زندگی بشر مطرح بوده و از زوایای مختلف و رویکردهای متفاوت به آن پرداخته شده است. فیلسوفان، انسان‌شناسان، جامعه‌شناسان و... هر کدام به شیوه‌های متفاوتی در صدد کشف جنبه‌ها و ابعاد آن برآمده‌اند. با این اوصاف باز هم موضوع هویت مورد سؤال بوده است. این که ما کیستیم؟ موجودیت ما چیست؟ عناصر تشکیل‌دهنده هویت ما چیست؟ و چه چیزهایی هویت، کیستی و چیستی ما را مشخص می‌سازند؟ آیا تنها هویت فردی داریم یا دارای هویت جمعی نیز هستیم؟ اگر دارای هویت جمعی هستیم من (ما) به کدام اجتماع تعلق داریم؟

هویت قومی که جزئی‌ترین و خاص‌ترین نوع هویت می‌باشد به احساس تعلق و وفاداری فرد نسبت به آداب و رسوم، تاریخ، سرزمین و زبان محلی اشاره دارد. این سطح از هویت، احساس تعلقی قدیمی به محیط بلافصل را منعکس می‌کند که گویای کهن‌ترین و رایج‌ترین تعلق‌ها در گذشته بوده است. سطح ملی که شکل غالب در دولت ملی به حساب می‌آید که البته عمدتاً سیاسی است و به علت سیاسی بودن خود نیاز به ایجاد الگوهای ذهنی و رفتاری مشخص در قالب ایدئولوژی حاکم دارند (آندرسون، ۲۰۱۵، ۴۹). این هویت عمدتاً در برگیرنده ملتی است که در دورن سرزمین جغرافیایی مشخص بوده و دارای یک ساختار حاکمیت سیاسی واحد می‌باشند. این گروه دارای سرنوشتی مشترک بوده و در جنبه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و... دارای مشترکات زیادی می‌باشند. نوعی احساس تعلق و وفاداری نسبت به نوع بشر دارد و خود را متعلق به دنیای بزرگ می‌داند و تعلق و مسئولیت جهانی را به رسمیت می‌شناسند و می‌توان این علایق گسترده‌تر را در راه و رسم زندگی روزمره ادغام کند. جامعه ایران در چند دهه اخیر به دلیل قرار گرفتن در متن شرایط اجتماعی و بین‌المللی و ارتباطات گسترده و تعامل با جوامع دیگر، با دگرگونی‌های مهمی روبرو بوده است. براین اساس، خانواده به دلیل ساختاریابی آن در انطباق تحولات اجتماعی - فرهنگی جامعه، هم پای با سایر نهادها و اجزای جامعه در جریان تحولات قرار گرفته است (لامنت، ۲۰۰۶، ۶۴).

با توجه به دغدغه‌ها و نگرانی‌های موجود در خصوص تنوع فرهنگی و قومی در جامعه ایران و پیامدهای ناشی از آن، این تحقیق که براساس یک طرح پژوهشی جهت برنامه ریزی درسی تنظیم شده است به بررسی بازنمایی هویت قومی و دلبستگی ملی پرداخته است. براساس چارچوب تحلیلی انتخاب‌شده که نظریه کنش متقابل نمادین و مشخصاً آرای مید و بلومر

^۱Anderson

^۲Lament

می‌باشد، فرض اصلی این تحقیق آن است که هویت قومی چندبعدی یا ترکیبی است و میان ابعاد یا منابع هویت‌بخش جوانان و نوجوانان تناقض، تعارض و ناسازگاری وجود ندارد، بلکه هویت قومی فرهنگی جامعه جوانان همزمان از چند منبع مختلف سرچشمه گرفته و به دلیل خصلت تدریجی، تاریخی و استمراری بودن فرآیند تکوین هویت‌های مختلف، آن‌ها در شرایط سازگاری و انطباق با همدیگر قرار دارند. شرایط و زمینه‌های ساختاری، طبیعی و جغرافیایی و تنوع فرهنگی و قومی در کشور ما از یک سو و فرآیندهای جهانی شدن و بین‌المللی‌گرایی، تحولات سیاسی در جوامع پیرامونی به‌ویژه بعد از فروپاشی اتحاد شوروی و اشغال دو کشور عراق و افغانستان و تهدیدات مکرر دولت‌های بزرگ فرامنطقه‌ای از سوی دیگر، موجب طرح دغدغه‌ها و نگرانی‌های فرآیندهای از سوی نخبگان، مدیران ارشد و تحلیل‌گران مسائل اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در خصوص مسائل قومی، یکپارچگی سرزمینی و اتحاد و دلبستگی ملی شده است. اهمیت این موضوع تا آنجا رسیده که طی چند سال گذشته توجه و عنایت ویژه‌ای بر دو مقوله هویت قومی و دلبستگی ملی معطوف گردید و اذهان بسیاری از محققان، پژوهشگران، مدیران و افکار عمومی به مقوله وحدت و انسجام ملی جلب شد.

شکل‌گیری برخی اعتراضات دسته‌جمعی در مناطق قوم‌نشین، رشد ادبیات و هنرهای قومی، فزونی مطالبات و درخواست‌های منطقه‌ای و... برای هویت قومی ایجاد می‌شود اما به نظر می‌رسد تاکنون در طرح و بررسی این مسئله اجتماعی و ارزیابی شواهد ناشی از آن، مطالعه‌ی چندان دقیق و عینی صورت نگرفته و کمتر توجهی به جهات عمیق این مسئله، صورت گرفته است. به عبارتی طرح و مطالعه مسئله انسجام ملی (یا انسجام اجتماعی) در بین جوانان بیشتر دچار کلی‌گویی و تکرار شده است. این بدان دلیل است که در ادبیات این موضوع خلأ تحقیقات تجربی و بررسی‌های جامعه‌شناختی به‌وضوح دیده می‌شود و البته ناگفته پیداست در شرایط فقدان این‌گونه مطالعات، بررسی و ارزیابی فرضیه‌های مربوط به وحدت ملی در شرایط کنونی و آینده، به‌سختی امکان‌پذیر خواهد بود. در واقع کمبود ادبیات تجربی در این زمینه، گویای کوشش‌های پژوهشی حداقلی برای بررسی دقیق و جزئیات پیرامون مسئله وحدت و اتحاد ملی است. دوم این‌که کمبود مطالعات تجربی در این خصوص حاکی از عدم بررسی موشکافانه درباره جوهره و ذات مسئله است؛ چراکه در این دسته از پژوهش‌ها است که زمینه مطالعه دقیق‌تر مشکل یا مسئله ملی فراهم می‌آید.

رهیافت‌های موجود هویت، نوعاً بر یکی یا بیشتر از سه سطح متفاوت تمرکز می‌کنند که هویت در آنها می‌تواند به صورت فردی، رابطه‌ای، و جمعی تعریف شود. تمایز بین هویت‌های فردی، رابطه‌ای و جمعی می‌تواند تا حدی بر اساس تمایز فی مابین شکل‌های متفاوت محتوای هویت درک شود، اما آن همچنین به انواع متفاوت فرایندهایی اشاره دارد که هویت‌ها توسط آنها شکل می‌گیرند و با گذشت زمان حفظ یا تغییر می‌یابند. تئوری‌هایی که به ترتیب بر محتواهای فردی، رابطه‌ای یا جمعی هویت تمرکز می‌کنند، اغلب از طریق تمرکز هماهنگ‌شان بر فرایندهای فردی، رابطه‌ای یا جمعی شکل‌گیری و تغییر هویت مشخص می‌شوند (اکوانی، ۱۳۹۷، ۱۲۰). هویت جمعی به عنوان نوع هویت مورد توجه این تحقیق، به هویت‌یابی مردم با

گروه‌ها و مقوله‌های اجتماعی که مردم به آنها تعلق دارند، معانی‌ای که به این گروه‌ها و مقوله‌های اجتماعی نسبت می‌دهند و احساسات، باورها و نگرش‌های ناشی از هویت‌یابی با آنها، اشاره دارد. رهیافت‌های نظری بررسی محتواهای هویت جمعی تمایل دارند بر فرایندهای جمعی تمرکز کنند؛ برای مثال، به بررسی این می‌پردازند که چگونه تغییرات تاریخی در زمینه‌های بین گروهی می‌توانند خود ادراکی‌های مردم را تحت تأثیر قرار دهند، یا به بررسی تغییرات جامعه‌ای گسترده‌تر می‌پردازند که اساس دگرگونی‌های تاریخی در معنای هویت‌های قومی، ملی یا جنسیتی هستند (الکساندر و همکاران، ۲۰۱۶، ۳۹-۴۰).

امروزه دیگر جهت‌گیری هویت قومی افراد مشخص، تک‌جهتی و در راستای جذب در هویت گسترده‌تر نیست. جهت‌گیری هویتی افراد اقلیت می‌تواند در جهت یکپارچگی، جدایی، جذب و حاشیه‌ای شدن باشد. (هال، ۲۰۱۷؛ ۲۸۰) برجسته شدن هر یک از چهار نوع رابطه فوق، به ویژگی‌های فرهنگی هر جامعه، احساس طرد شدگی یا محرومیت گروه اقلیت و ویژگی‌های خرده گروه‌های قومی بستگی دارد. بررسی رابطه هویت ملی و قومی از برجسته‌ترین موضوع‌های مورد توجه جامعه‌شناسان و محققان خارجی و ایرانی بوده است. این رابطه را می‌توان در پرتو تأثیر دو دسته عوامل گریز از مرکز و یا گراینده به مرکز بررسی کرد (بارکر، ۲۰۱۲، ۶۵).

انبوه مطالعات انجام شده طی سال‌های ۱۹۷۲ تا ۱۹۹۰ در خصوص هویت قومی که توسط جین‌فینی جمع‌بندی شده و مشتمل بر حدود ۷۰ عنوان پیمایش بوده است نشان از اهمیت مطالعات هویت قومی در دنیا دارد. اهمیت موضوع انسجام ملی (با عطف توجه به تنوع قومی و فرهنگی در دورن کشورها) موجب شکل‌گیری انواع سیاست‌های انسجام‌بخش در کشورهای مختلف دنیا از جمله در فرانسه، ترکیه، چین، کانادا، هند و ایالات متحده آمریکا شده است (حافظ نیا و کاویانی، ۱۳۹۴، ۳۰).

اما در میان محققان ایرانی که در طی سال‌های اخیر به پژوهش در خصوص رابطه هویت قومی و هویت ملی در ایران پرداخته‌اند می‌توان به کار مسعود چلبی و علی یوسفی اشاره کرد که در طی آن مشخص شد تعهد به احساس هویت ملی رابطه مستقیمی با احساس هویت قومی دارد به عبارتی احساس هویت ملی نه تنها با احساس هویت قومی منافاتی ندارد بلکه مقوم آن نیز هست. اما احساس تعهد ملی (احساس مسئولیت نسبت به سرنوشت اجتماع ملی و ترجیح منافع ملی بر منافع جمعی) با احساس هویت قومی در تقابل قرار می‌گیرد (فکوهی و اموسی، ۱۳۹۶، ۵۲). این بدان معنی است که با فعال شدن

^۱Alexander

^۲Hall

^۳Barker

تعهدات ملی، احساس هویت قومی کاهش می‌یابد. همچنان‌که وقتی تعهدات قومی فعال می‌شود احساس هویت قومی نیز افزایش می‌یابد یافته‌های پژوهش توسلی و یارمحمد قاسمی نشان می‌دهد تعلق خاطر اقوام ساکن در استان ایلام به هویت ملی بسیار بالا (حدود ۹۵٪) و هویت منطقه‌ای نیز نسبتاً بالاست (حدود ۷۰٪) (حاجیان، ۱۳۹۷، ۱۲۹). همچنین محمد عبدالهی و محمد عثمان حسین‌بر نیز طی بررسی پیمایشی خود دریافتند که دانش آموزان بلوچ نسبت به برخی مؤلفه‌های هویت ملی به‌ویژه سرزمین و ملت ایران گرایش مثبت نسبتاً بالا دارند، هرچند نسبت به مؤلفه سیاسی آن یعنی دولت بی‌تفاوت‌اند. برخورداری از اشتراکات فرهنگی – زبانی درون‌قومی، تعاملات و روابط عاطفی درون‌گروهی، بروز جنبش‌های دسته‌جمعی در مناطق قوم‌نشین، رشد رسانه‌های محلی، جهانی شدن، رشد احساس خودآگاهی، تأثیر قدرت‌های بزرگ بر نخبگان قومی و طرح مطالبات خاص قومی، برجسته و قوت یافته است (حسین زاده، ۱۳۹۷: ۴۶). به عبارتی بنابه دلایل ساختاری هویت‌های متنوعی در کنشگران ایرانی به‌طور توأمان به وجود آمده است. به‌طوری که در کنار هویت ملی و هویت قومی، هویت مذهبی و هویت مدرن (یا جهانی شده) و هویت منطقه‌ای نیز در این‌جا تشکیل و تکوین یافته‌اند.

(۲) روش کار

همانطور که در عنوان پژوهش مشخص است، در این مطالعه بر اساس اهداف و ماهیت آن، از روش فراتحلیل استفاده شده است تا رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی را در تحقیقات و مطالعات مختلف بررسی نماییم. روش فراتحلیل و قابلیت‌های آن می‌تواند روشی باشد برای مقایسه نتایج پژوهش‌ها تا بتوان ترکیب و روابطی تازه میان پدیده‌های مورد بررسی کشف نمود (گلس، ۱۹۷۶: ۴۶). فراتحلیل، شیوه‌ای قوی برای ترکیب هدفمند نتایج مطالعات و پژوهش‌های معتبر، جهت دستیابی به یک برآورد جامع در باره پاسخ یک مسأله است و می‌تواند با وحدت بخشیدن به مجموعه پژوهش‌هایی که گاهی ممکن است نتایج متناقضی نیز داشته باشند، یک نتیجه‌گیری کلی حاصل کرده و تناقضات را پایان دهد (کروگر و همکاران، ۲۰۱۰).

جامعه آماری این مقاله، پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری و مقالات و تحقیقات مجلات علمی - پژوهشی بوده است که در زمینه‌ی رابطه‌ی هویت و دلبستگی ملی انجام شده است. از میان پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، در مجموع ۲۱ مطالعه که نزدیکترین مطالعات مربوط به موضوع تحقیق بود، در بازه ۱۰ ساله (۲۰۱۰-۲۰۱۹) در تحقیقات خارجی و ۱۳۹۸-۱۳۸۹ در تحقیقات داخلی) انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. چک‌لیست فراتحلیل که به منظور انتخاب تحقیقات مناسب با فراتحلیل به کار برده شد، شامل عنوان تحقیق، نام محقق، سال اجرا، نوع آماره، میزان آماره و اندازه‌ی اثر را شامل می‌شود.

^۱Glass

^۲Kroger et al.

در این مطالعه برای انجام فراتحلیل از روش هانتر و اشمیت (۱۹۹۰) که آزمون تامین اعتبار نیز نامیده میشود استفاده شد.

فراتحلیل، شیوه‌ای دقیق برای ترکیب هدفمند نتایج مطالعات متعدد است که شامل مراحل زیر می‌شود:

- جستجویی فراگیر برای تمامی مدارک موجود
- به کارگیری معیار روشنی برای تعیین پژوهش‌های قابل شمول
- تعیین اندازه‌ی اثر برای هر تحقیق
- یکی کردن اندازه‌های اثر پژوهش‌ها تا رسیدن به برآوردی کلی از رابطه‌ی بین متغیرها (ویلکن، ۲۰۱۲).

اندازه اثر، بیانگر میزان امکان حضور پدیده در جامعه است. هرچه این اندازه بزرگتر باشد درجه حضور پدیده در جامعه نیز بیشتر خواهد بود.

با توجه به اینکه پژوهش‌هایی که برای انجام فراتحلیل گردآوری شده بودند، هیچ کدام اندازه اثرها را گزارش نکرده بودند، در این فراتحلیل آماره‌های پژوهش‌های مختلف با استفاده از رویکرد هانتر و اشمیت به صورت دستی به شاخص r و سپس شاخص d تبدیل شد. برای محاسبه‌ی اندازه‌ی اثر کلی با استفاده از روش هانتر و اشمیت، سطح معناداری و متغیر تعدیلی از فرمولهای زیر استفاده شد:

$$\bar{r} = \frac{\sum_{j=1}^k N_j r_j}{\sum_{j=1}^k N_j} \quad \& \quad SD_r = \sqrt{\frac{\sum N_i (r_i - \bar{r})^2}{\sum N}} \quad \& \quad SEM_r = \frac{SD_r}{\sqrt{k}} \quad \& \quad Z = \frac{\bar{r}}{SEM_r}$$

در جدول ۱ اطلاعات توصیفی پژوهش‌های منتخب در فراتحلیل ارائه شده است:

جدول ۱: اطلاعات توصیفی پژوهش‌های منتخب در فراتحلیل

عنوان مجلات	کلمات کلیدی مورد جستجو	نام پایگاه اطلاعاتی	سال اجرا	عنوان تحقیق	نام محقق/محققان	ردیف

'Hunter and Schmidt

'Wilken

۱	حاجیانی	بررسی نسبت و رابطه میان هویت قومی و هویت ملی در میان اقوام ایرانی	۱۳۹۷	پرتال جامعه علوم انسانی <i>ensani.ir</i>	هویت قومی، هویت ملی، دلبستگی ملی	فصلنامه مطالعات راهبردی
۲	صادق‌زاده و نادی	رابطه ی هویت ملی و هویت قومی در بین دانشجویان آذری، فارس، لر و کرد و عرب در دانشگاه‌های ایران	۱۳۹۶	پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی <i>Sid.ir</i>	هویت، هویت قومی، دلبستگی ملی	پژوهشنامه فرهنگی هرمزگان
۳	فکوهی و آموسی	بررسی هویت قومی جوانان ۱۵ - ۳۰ ساله شهر پیرانشهر	۱۳۹۶	پایگاه سیویلیکا <i>Civilica.com</i>	هویت، هویت قومی، عویت ملی، دلبستگی ملی	پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه
۴	پاینده و جعفرزاده	بررسی رابطه میزان هویت ملی و هویت قومی در بین جوانان دهشت	۱۳۹۵	پرتال جامعه علوم انسانی <i>ensani.ir</i>	هویت قومی، هویت ملی	پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه
۵	آذرخش	بررسی وضعیت هویت قومی دانش آموزان در شهر سنندج	۱۳۹۵	پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی <i>Sid.ir</i>	هویت، هویت قومی، هویت ملی، دلبستگی ملی	فصلنامه علمی پژوهشی جامعه‌شناسی دانشگاه آذربایجان
۶	عبدالمطلب	بررسی میزان توجه به مؤلفه‌های هویت قومی و ملی بین دانشجویان کرد و آذری در دانشگاه‌های تهران	۱۳۹۵	پایگاه مجلات تخصصی نور <i>Noormags.ir</i>	هویت، هویت قومی، هویت ملی، دلبستگی ملی	پژوهش های راهبردی سیاست
۷	احمدی و گنج‌خانلو	رابطه هویت ملی و هویت قومی بین جوانان شهر زنجان	۱۳۹۴	پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی <i>Sid.ir</i>	هویت، هویت قومی، هویت ملی	رهیافت های سیاسی و بین المللی
۸	اکبری و	هویت ملی و عوامل مؤثر	۱۳۹۴	پایگاه مرکز اطلاعات علمی	هویت، هویت	فصلنامه علمی

پژوهشی رفاه اجتماعی	ملی، دل‌بستگی ملی	جهاد دانشگاهی <i>Sid.ir</i>		بر آن در میان دانش‌آموزان دوره متوسطه با استفاده از روش پیمایشی	عزیزی	۲۳۰۱
فصلنامه مطالعات ملی	هویت، هویت ملی، دل‌بستگی ملی	پایگاه سیویلیکا <i>Civilica.com</i>	۱۳۹۱	بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی مرتبط با هویت ملی جوانان	امانی	۹
فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای انسانی	هویت ملی، هویت فرهنگی	پایگاه مجلات تخصصی نور <i>Noormags.ir</i>	۱۳۸۹	مقدمه ای بر همبستگی ملی با تاکید بر مؤلفه های فرهنگی	جهانیان و همکاران	۰
<i>Developmental Psychology</i>	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>semanticscholar.org</i>	۲۰۱۹	بررسی مسیرهای رشد هویت قومی در دوران گذار به دانشکده	ژو و همکاران	۱ ۱۴۰۱
<i>Organization and Leadership</i>	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>semanticscholar.org</i>	۲۰۱۸	بررسی ابعاد و جنبه‌های مختلف هویت	چک و همکاران	۵۱ پنجم، شماره ۵۵، دی ۱۴۰۱
<i>International Journal of Multicultural Education</i>	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>sciencedirect.com</i>	۲۰۱۸	بررسی شیوه های غلبه بر تعارض هویت قومی از طریق آموزش‌های چندفرهنگی دانش‌آموزان	ناکایا	۱ سیاسی ایران، سال پنجم، شماره ۵۵، دی ۱۴۰۱
<i>Studies in International Education</i>	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>semanticscholar.org</i>	۲۰۱۸	مطالعه‌ی هویت ملی و خارجی جهت بررسی هویت ملی افراد آمریکایی	بالبی	۱ مقاله علمی - پژوهشی

Social Sciences	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>sciencedirect.com</i>	۲۰۱۷	بررسی رابطه دلبستگی، باور و عمل مذهبی با نگرش‌های ضد مهاجرت و مسیحیت به عنوان عامل مهمی برای ملیت	استورم	۱۵
The American Political Science Review	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>semanticscholar.org</i>	۲۰۱۷	بررسی تأثیر عامل جداسازی بر هویت‌یابی قومی اقوام هائوسایی آفریقای غربی ساکن در کرانه‌های مرزی کشورهای نیجر و نیجریه	ویلیام و دیوید	۱۶
Sociological Perspective	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>sciencedirect.com</i>	۲۰۱۶	میزان دلبستگی مسیحیت به هویت ملی و قومی در اروپا	کرانوویچ	۱۷
Churches and Sects in Europe	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>sciencedirect.com</i>	۲۰۱۵	بررسی مذهب و هویت ملی در اروپا	آکالیسکی	۱۸
Political Psychology	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>sciencedirect.com</i>	۲۰۱۴	بررسی جهانی‌سازی، و ملی‌گرایی مذهبی با تأکید بر هویت و «خود»	کینوال	۱۹
Journal of Youth and Adolescence	<i>ethnic identity, national attachment, national identity</i>	<i>semanticscholar.org</i>	۲۰۱۱	تعیین رابطه بین هویت و توسعه‌ی «خود»	آدامز	۲۰
International Journal of Theory and	<i>ethnic identity, national</i>	<i>sciencedirect.com</i>	۲۰۱۰	بررسی ساختار هویت	برزونسکی	۲۱

Research	attachment, national identity			(ملی، قومی و مذهبی)			
----------	-------------------------------	--	--	---------------------	--	--	--

۳) نتایج

نتایج به دست آمده از فراتحلیل پژوهش‌ها در جدول شماره ۲ آورده شده است:

جدول ۲) نتایج به دست آمده از فراتحلیل پژوهش‌ها و اندازه اثر در رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی

اندازه اثر			عنوان تحقیق	ردیف
r	d	آماره		
۰/۵۲	۱/۲۲	r	بررسی نسبت و رابطه میان هویت قومی و هویت ملی در میان اقوام ایرانی	۱
۰/۵۲	۰/۲۵	$x^2 = 14/78$	رابطه ی هویت ملی و هویت قومی در بین دانشجویان آذری، فارس، لر و کرد و عرب در دانشگاه‌های ایران	۲
۰/۳۹	۰/۱۹	$x^2 = 8/91$	بررسی هویت قومی جوانان ۱۵-۳۰ ساله شهر پیرانشهر	۳
۰/۵۲	۱/۲۲	r	بررسی رابطه میزان هویت ملی و هویت قومی در بین جوانان دهدشت	۴
۰/۲۱	۰/۴۳	r	بررسی وضعیت هویت قومی دانش آموزان در شهر سنندج	۵
۰/۴۴	۰/۹۸	$t = 4/879$	بررسی میزان توجه به مؤلفه‌های هویت قومی و ملی بین دانشجویان کرد و آذری در دانشگاه‌های تهران	۶

۰/۸۲	۲/۸۷	$x^2 =$ ۲۵۵/۱۰	رابطه هویت ملی و هویت قومی بین جوانان شهر زنجان	۷
۰/۳۷	۰/۸۰	r	هویت ملی و عوامل مؤثر بر آن در میان دانش‌آموزان دوره متوسطه با استفاده از روش پیمایشی	۸
۰/۴۶	۱/۰۴	r	بررسی عوامل اجتماعی-اقتصادی مرتبط با هویت ملی جوانان	۹
۰/۳۹	۰/۱۹	$x^2 =$ ۸/۹۱	مقدمه‌ای بر همبستگی ملی با تأکید بر مؤلفه‌های فرهنگی	۱۰
۰/۶۶	۱/۰۴	r	بررسی مسیرهای رشد هویت قومی در دوران گذار به دانشکده	۱۱
۰/۹۲	۴/۶۹	$t =$ -۳/۲۲۵	بررسی ابعاد و جنبه‌های مختلف هویت	۱۲
۰/۳۶	۰/۷۷	r	بررسی شیوه‌های غلبه بر تعارض هویت قومی از طریق آموزش‌های چندفرهنگی دانش‌آموزان	۱۳
۰/۲۶	۰/۵۴	$t =$ -۵/۶۴۳	مطالعه‌ی هویت ملی و خارجی جهت بررسی هویت ملی افراد آمریکایی	۱۴
۰/۲۴	۰/۳۲	r	بررسی رابطه‌ی دل‌بستگی، باور و عمل مذهبی با نگرش‌های ضد مهاجرت و مسیحیت به عنوان عامل مهمی برای ملیت	۱۵
۰/۰۹	۰/۱۸	r	بررسی تأثیر عامل جداسازی بر هویت‌یابی قومی اقوام هائوسایی آفریقای غربی ساکن در کرانه‌های مرزی کشورهای نیجر و نیجریه	۱۶
۰/۷۳	۲/۱۴	$x^2 =$ ۵/۱۰۷	میزان دل‌بستگی مسیحیت به هویت ملی و قومی در اروپا	۱۷
۰/۲۱	۰/۴۳	$x^2 =$ ۹/۲۱	بررسی مذهب و هویت ملی در اروپا	۱۸
۰/۲۱	۰/۴۳	$x^2 =$ ۱۷/۶۶	بررسی جهانی‌سازی، و ملی‌گرایی مذهبی با تأکید بر هویت و «خود»	۱۹

۰/۵۷	۱/۳۹	r	تعیین رابطه بین هویت و توسعه‌ی «خود»	۲۰
۰/۹۶	۶/۸۶	r	بررسی ساختار هویت (ملی، قومی و مذهبی)	۲۱

بر اساس نتایج جدول ۲، میانگین اندازه اثر در رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی $d=0/33$ و $r=0/31$ به دست آمد که نشانگر میانگین تاثیر هویت قومی بر دلبستگی ملی در تحقیقات در حدود ۳۰ درصد بوده که رقم قابل توجهی است.

۴) بحث و نتیجه گیری

همانطور که بیان گردید در این مقاله به فراتحلیل رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی در تحقیقات داخلی و خارجی در یک بازه‌ی ده ساله پرداخته شد. مهمترین هدف مطالعات فراتحلیل برای تحقیق حاضر، دستیابی به فهمی کلی از نتایج تحقیقات انجام شده درباره موضوع از طریق بررسی نتایج تحقیقات پیشین بود. نتایج این تحقیق میانگین اندازه اثر در رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی در تحقیقات انجام شده را نشان داد به طوریکه میانگین اندازه اثر در رابطه بین هویت قومی و دلبستگی ملی $d=0/33$ و $r=0/31$ به دست آمد که نشانگر میانگین تاثیر هویت قومی بر دلبستگی ملی در تحقیقات در حدود ۳۰ درصد است. از سوی دیگر نتایج بررسی تحقیقات، محدود بودن و انضمامی بودن بررسی رابطه بین دو متغیر تحقیق را نشان می دهد. فقر نظری و مرور نظریه ها به جای تدوین چارچوب نظری مشخص، چارچوب های نظری متناقض، فقدان یا ضعف ارائه تحلیل جامعه‌شناختی، عدم ارائه مدل مفهومی یا سنجش مدل نظری و همچنین استخراج نکردن مدل از دل پژوهش‌ها، فقدان پیشینه تحقیق یا پرداختن جزئی و ناقص به آن از جمله محدودیت های موجود در مطالعات انجام شده در این زمینه است. همچنین در هیچ کدام از تحقیقات اندازه اثر بین دو متغیر به طور دقیق مشخص نشده است.

نکته‌ی دیگری که اهمیت دارد این است که در حوزه علوم اجتماعی در ایران به ویژه در ارتباط با هویت قومی و دلبستگی ملی، اعمال صحیح و منظم روش فرا تحلیل به عنوان پیش نیاز انجام تحقیقات جدید هنوز چندان که باید رواج پیدا نکرده است و اغلب به مرور منابع به روش سنتی اکتفا می شود. همچنین مشخص است که نتیجه‌گیری حاصل از مرور دیدگاه‌های نظری و منابع تجربی نیز به صورت روش‌مند صورت نگرفته و کم و کیف آن بر حسب نظر هر پژوهشگر متفاوت بوده است.

۱. احمدی، حمید و گنج خانلو، مصدق (۱۳۹۴). رابطه هویت ملی و هویت قومی بین جوانان شهر زنجان، رهیافت های سیاسی و بین المللی، شماره ۶۳، صص ۶۲-۹۱.
۲. اکبری، حسین و عزیزی، جلیل (۱۳۹۴). هویت ملی و عوامل مؤثر بر آن در میان دانش آموزان دوره متوسطه. رفاه اجتماعی، ۷ (۲۷): ۲۷۷-۳۰۰.
۳. اکوانی، سیدحمدالله (۱۳۹۷). گرایش به هویت ملی و قومی در عرب های خوزستان، فصلنامه مطالعات ملی، ش ۳۶، سال نهم، صص ۹۹-۱۲۶.
۴. امانی، گلاب شاه (۱۳۹۱). بررسی عوامل اجتماعی- اقتصادی مرتبط با هویت ملی جوانان؛ مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه کابل، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز - دانشکده علوم اقتصادی.
۵. آذرخش، اردشیر (۱۳۹۵). بررسی هویت قومی دانش آموزان مدارس متوسطه پسرانه شهر سنندج، فصلنامه علمی- پژوهشی جامعه شناسی دانشگاه آشتیان، شماره ۱، ۷۸-۹۱.
۶. جهانیان، منوچهر، قرخلو، مهدی، زندی، ابتهال (۱۳۸۹). مقدمه های بر همبستگی ملی با تاکید بر مؤلفه های فرهنگی، فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای انسانی - سال دوم، شماره سوم، ۱۰۹-۱۲۷.
۷. حاجیانی، ابراهیم (۱۳۹۷). الگوی سیاست قومی در ایران، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال چهارم، ش ۱ و ۲، صص ۱۲۵-۱۳۱.
۸. حافظنیا، محمدرضا و کاویانی، مراد (۱۳۹۴). نقش هویت قومی در همبستگی ملی (مطالعه موردی قوم بلوچ)، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان (علوم انسانی)، ج ۲۰، ش ۱، صص ۱۵-۴۶.
۹. حسین زاده، فهیمه (۱۳۹۷). گروه های قومی ایران، تفاوت ها و تشابه ها، فصلنامه مطالعات ملی، سال دوم، ش ۸، صص ۴۳-۶۵.

۱۰. صادق زاده رقیه و نادى محمدعلى (۱۳۹۷). رابطه ی هویت ملی و هویت قومى در بین دانشجویان آذرى، فارس، لر، كرد و عرب در دانشگاه های ایران. پژوهشنامه فرهنگى هرمزگان، ۹ (۱۴)، ۱۰۰-۱۱۵.

۱۱. عبدالمطلب، عبدالله (۱۳۹۵). بررسی میزان توجه به مؤلفه های هویت قومى و ملی بین دانشجویان كرد و آذرى در دانشگاههای تهران، پژوهش های راهبردى سياست، سال چهارم، شماره ۱۶ (پیاپی ۴۶)، ۴۳-۵۱.

۱۲. فکوهی، ناصر و آموسى، موسى (۱۳۹۶). هویت ملی و هویت قومى در كردستان (مطالعه موردی معیشت اقتصادى و تعلقهای هویتی نزد جوانان شاغل در اقتصاد غير رسمى پیرانشهر)، پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه، شماره دوم، صص ۴۹-۷۵.

۱۳. Adams, G.R. (2011). The relationship between identity status, locus of control, and ego development. *Journal of Youth and Adolescence*, 8, 81-89.

۱۴. Akaliyski, Plamen (2015). Religion and National Identity in Europe", *European Societies Seminar of Religiosity, Churches and Sects in Europe*, ۱۱/۹/ ۲۰۱۵.

۱۵. Alexander, Jeffery & Smith, Philip (2016). Elements of a Structural Hermeneutics", In: *Handbook of Sociological Theory*, Edited by Turner. J. H., USA: New York.

۱۶. Anderson, Hans E. (2015). What Activates an Identity: The case of Never den", *International Relations*, November, Vol. 24(1), Pp: 46- 6۴.
۱۷. Barker, P (2012). Postmodern Religion", in: *Religion, Modernity and Postmodernity*, edited by P.Heelas and D. Martin. Oxford: Blackwell.
۱۸. Berzonsky, M.D. (2010). The structure of Identity: Commentary on Jane Kroger view of Identity status. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 2. Pp 157-168.
۱۹. Cheek, Janatan C. & Haslem, S , Marshal, Gordon. Warmrs, Richard and Serena Nanda (2018). *Social Identity, Organization and Leadership*, London: Lawrence Erlbaum Association's Publishers.
۲۰. Dolby, Nadine (2018). Reflections on Nation: American Undergraduates and Education Abroad, *Journal of Studies in International Education*, ۱۱(۲):۱۴۱-۱۵۶.
۲۱. Glass, G.V. (1976). Primary, secondary, and meta-analysis of research. *Educ Research*; 5: 3-8.
۲۲. Hall, Stuart (2017). The Questions of Cultural Identity", In: *Modernity and its Futures*, Edited by Stuart H. Great Britain: Black Well. Pp: 273- 3۲۶.
۲۳. Hunter, J.E. and Schmidt, F.L. (1990). *Methods of meta-analysis: Correcting error and bias in research findings*. New York: Sage: 65.
۲۴. Kinvall, C. (2014). Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity and Search for Ontological Security", *Political Psychology*, 25, pp: 741- 7۶۷.

۲۵. Kroger, Jane, Monica Martinussen, James, E. Marcia (2010). Identity status change during adolescence and young adulthood: A meta-analysis, *Journal of Adolescence*, Volume 33, Issue 5, Pages 683-698.
۲۶. Krunovich, R. (2016). An Exploration of Saliency of Christianity for National Identity in Europe", *Sociological Perspective*, 49, pp: 435- 4۶۰.
۲۷. Lament, Michael (2006). Culture and Identity", In: *Handbook of Sociological Theory*, Edited by Jonathan H. T., USA: Springer.
۲۸. Nakaya, Ayami (2018). Overcoming Ethnic Conflict through Multicultural Education: The Case of West Kalimantan, Indonesia, ERIC, *International Journal of Multicultural Education*, Vol. 20, No. 1.
۲۹. Storm, Ingrid (2017). Secular Christianity as National Identity: Religion, Nationality and Attitudes to Immigration in Western Europe", *Thesis on Social Sciences*, 21 (3): 216- ۲۳۴.
۳۰. Wilken, Markus (2012). The Impact of Child Tube Feeding on Maternal Emotional State and Identity: A Qualitative Meta-Analysis, *Journal of Pediatric Nursing*, Volume ۲۷, شماره ۳, صفحات ۲۴۸-۲۵۵.
۳۱. William F. S. M. & David, A. R. (2017). Nationalism Versus Ethnic Identity in Sub-Saharan Africa", *The American Political Science Review*, Vol. 85, No. 2, Jun, pp: 393- ۴۰۳.
۳۲. Zhou, Xiang; Lee, Richard M.; Syed, Moin (2019). Ethnic Identity Developmental Trajectories during the Transition to College, ERIC: *Developmental Psychology*, v55 n1 p157-169.